

Kort verslag 2^e informatieavond 16 juni 2017 “Gaswinning, feiten en risico’s in de regio NO Fryslân” te Oosternijkerk

Georganiseerd door stichting Fêste Grûn Dongeradiel (FGD)

Aanwezig : 67 mensen uit betrokken dorpsbesturen, lokale politici en geïnteresseerden

1. Welkomstwoord en inleiding door Piter Falkena (voorzitter FGD) en Douwe Anema (bestuurslid) .

In het kort is toegelicht dat de stichting op komt voor de belangen van inwoners en milieu, opdat in Fryslân niet hetzelfde gebeurt als in Groningen. We leven in een uniek, mooi maar kwetsbaar gebied, waar de invloed van de zee, kwaliteit van het grondwater en winningsactiviteiten merkbaar zijn en problemen veroorzaken. De relatie tussen WOZ daling van huizen kan concreet in relatie gebracht worden met de gaswinningsactiviteiten in deze regio. Ook is er een recente melding dat in de buitengebieden het slootwater een dusdanig zoutgehalte heeft, dat het water ondrinkbaar is geworden voor het grazende vee. Dit laatste zorgt voor extra watervoorzieningen die de eigenaar dient te verzorgen. Ook is duidelijk dat de Bodemdalingscommissie Fryslân (BDC) slechts mondjesmaat vergoeding toekent aan boeren en burgers bij schade. Het is belangrijk om de daadwerkelijke feiten te erkennen en de provinciale en nationale politiek te bewegen om aandacht te besteden aan de risico’s en veranderingen in het wonen, werken en milieu van deze streek. Met dank aan o.a. de lokale overheid is de stichting FGD in staat gesteld om onafhankelijke deskundigen uit te nodigen om de risico’s van gaswinning in kaart te brengen en deze voor het voetlicht te brengen voor de bewoners. Peter van der Gaag is een onafhankelijke geoloog/hydroloog, die deze avond voorziet van informatie over de feiten en risico’s die zich voordoen in de NO regio van Fryslân.

2. Gaswinning en risico’s specifiek in Noord Oost Fryslân : de invloed van gaswinning, zoutvelden en klimaatsveranderingen.

In deze presentatie (zie toegevoegde powerpoint presentatie) wordt toegelicht dat er een groot verschil is tussen de gaswinning in Groningen en Fryslân. Groningen heeft grotere en dikkere winningslagen en Van der Gaag heeft het, aan zekerheid grenzende, vermoeden dat de gevolgen van winning in Fryslân niet zo groot (zelfs onwaarschijnlijk) zijn als in Groningen. De drukverschillen in grootte en dikte zijn in de buurprovincie vele malen groter dan in NO Fryslân. Echter gaswinning mag niet als **enige factor** voor risicobepaling gezien worden. Factoren die van grote invloed zijn de actuele klimaatsverandering, bodemdaling door winningsactiviteiten en het karakter van zoutvelden. De klimaatsverandering zorgt voor het stijgen van het zeewaterniveau, terwijl de winning zorgt voor onverwachte en slecht voorspelbare (grotere) bodemdalingen. Daarnaast zijn er ondergrondse zoutvelden die naast de winningsgebieden liggen. Zoutvelden en met name de zoutpijlers zijn licht van gewicht en hebben de neiging om omhoog te komen. De grondwaterwinning door fabrieken, boeren e.a. leidt tot verzilting van het grondwater. Er gebeurt ondergronds dus van alles, waarbij gas en zoutlagen tegengestelde bewegingen hebben en het grondwater een zouter gehalte (de zgn.

‘zoute kwel’) krijgt. Het soort bodem in NO Fryslân (de zgn. ‘slappe klei’) waar deze ondergrondse dynamiek zich voordoet, fungeert naar alle waarschijnlijkheid als schokbreker. Is de streek dan gevrijwaard van risico’s is het antwoord NEE. De oorzaak van de risico’s is niet alleen en exclusief terug te herleiden tot gaswinning op zich. De bijdrage van verzilting door gaswinning is er, maar in welke mate? Dat is onduidelijk. Er wordt nog steeds te weinig onderzoek gedaan naar de soort bodem en wat zich daarin afspeelt. De huidige kennis is te gering en ook het Wetterskip heeft hierin een grote bewakende rol, maar wat wordt die rol voldoende ‘opgepakt’?

Het samenspel van factoren, waarbij een continue monitoring van bodembewegingen en risico/waarschuwingssystemen **vereist** is, vraagt om aandacht van de overheid, wetenschap, winningsproducenten, milieuorganisaties en burgers.

3. Veiligheidsvereisten

Hoewel de overheid stelselmatig het gebruik van tiltmeters heeft afgewimpeld, is het vlg. Van der Gaag absoluut noodzakelijk dat, bij winningsactiviteiten, permanente en continue monitoring en risico waarschuwingssystemen geplaatst en gebruikt worden. Tiltmeters kunnen permanente bodemdeformatie/beweging in kaart brengen. Dat kan door:

- het plaatsen van tiltmeters rondom de (nieuwe) velden op verschillende meetpunten (land, zee en maaiveld!);
- in combinatie met acceleratiemeters;
- feitelijke gegevens van satellieten;
- een zgn, Early Alert signaal;
- waardoor ingrijpen mogelijk is (zoals stoppen met winning of ‘hand aan de kraan’),
- met de eis van volledige transparantie door de NAM en OVERHEID,
- met waarborg voor de beslissingsbevoegdheid van betrokkenen.

4. Vragen aanwezig en antwoorden Peter van der Gaag

- Rol van de overheid en Staatstoezicht op de mijnen?
-er wordt bijzonder veel water onttrokken aan de ondergrond door b.v. Campina. De overheid is verwijtbaar dat zij te weinig interesse heeft voor hetgeen met het grondwater en ondergrondse dynamiek gebeurt. Daarnaast blijken de voorspellende onderzoek modellen niet betrouwbaar te zijn (de realiteit laat zien dat bodemdaling veel sneller en ingrijpender plaatsvindt dan het model aangaf). Van der Gaag heeft meer vertrouwen in de NAM dan in de overheid, ook al gezien het economische belang dat het min. van EZ heeft (NAM 10%, de rest gaat naar de overheid). Het Waterschap houdt zich aan de richtlijnen van de provincie en heeft 8200 peil punten, waar zij naar eigen zeggen zorgvuldig mee om gaan, maar het Waterschap erkent dat de materie zeer complex is. Opgemerkt wordt vanuit de zaal dat de wetgeving verandert en dat het adviesrecht van de burgers en lokale bevolking zeer spoedig gerealiseerd wordt. De gemeente Dongeradiel en fusiegenoten houden dit scherp in de gaten en geven daar nu reeds invulling aan.
- Is nulmeting ook zinvol in bestaande gaswinningsvelden?
 - Vooral van belang bij de nieuwe winningsgebieden
- Gas eruit en CO2 erin : zorgt dat voor opheffing bodemdaling?
 - Niet doen!! Dan worden juist bevingen veroorzaakt.

- Hand aan de kraan, lukt dat bij Amelander velden?
 - Nee, dat is echt niet mogelijk. De bodem blijft daar voorlopig dalen, blijkt uit de monitoring.
- Wanneer is er sprake van een gevaarlijke overdruk in de gasvelden?
 - 350 bar is normaal. Advies: vraag aan de NAM hoeveel de druk in het betreffende veld is. Alles boven de 350 bar is gevaarlijk!
- Waarom laten we de aarde niet met rust?
 - We willen ook drinkwater . Tevens als geothermie bij de duurzame energiemogelijkheden behoort, dan zijn we als mens bezig met de ondergrond. Daarnaast is de aarde een levende planeet die in continue beweging is (meer dan een miljoen schokjes per dag). De transitie van fossiele brandstoffen naar duurzame energie is niet van vandaag op morgen te maken. De burger moet zelf ook de beweging maken om over te gaan op nieuwe energievormen.
- Kans op ongelijkmatige zettingsproblematiek in in deze streek?
 - Kans is nihil, zie eerdere toelichting op verschil Groningen en Fryslân. Er is variatie mogelijk, maar eis transparantie van de NAM! Huizenbezitters op een terp hebben een ander risico.
- Winning geeft daling, bewoners krijgen een extra heffing. Hoe kunnen we hiermee omgaan?
 - Dat is niet netjes, ook niet van het Wetterskip. Deze organisatie ontvangt veel geld vanuit de gaswinsten en reparatie/herstel zou daaruit betaald moeten worden.
- Wat doen we met frackingsplannen?
 - Gaat meestal goed, maar iedere fracking moet gemonitord worden (liefst met geavanceerde tiltmeters, met driedimensionale metingen). Schaliegas is een andere kwestie.
- Al die winningsactiviteiten en risico's geven toch ook psychische schade?
 - Eens

5. Tot slot

De aanwezigen worden gevraagd om aan te geven of men het eens/oneens is met de volgende stellingen .

1. Gaswinning moet op korte termijn stoppen : **62 eens, 5 oneens;**
2. Continue monitoring en waarschuwing vereist : **65 eens, 2 oneens**
3. Waardedalingsregeling vraagt om financiële compensatie : **67 eens**
4. Omkering bewijslast is nodig : **67 eens**
5. Duurzame energie regelen : **2 oneens, 30 eens, 35 onthoudingen.**

6. Afsluiting en vervolgspraken

Met dank aan de gastspreker, de gemeente Dongeradiel en alle aanwezigen wordt de avond afgesloten. De presentatie van Peter van der Gaag zal, met een kort verslag, op de website van Fêste Grûn Dongeradiel verschijnen. Na de zomervakantie worden belangstellenden op de hoogte gehouden van de activiteiten van de stichting.

Via de mail en de website!